

DOMONKOS, T., KOVÁCS, GY.:

Malakofaunisztikai vizsgálatok a Beskid Sadecki

néhány pontján /Lengyelország/

Malacofaunistic studies in Beskid Sadecki, Poland

ABSTRACT: Malacological data from the Beskid Sadecki Mts., Poland, are presented. The fauna, with the exception of southern elements, is very similar to that of the Bükk Mountains, Northern Mountain Range, Hungary. The number of differential species for the two regions is 8.

1988 októberében kisebb kirándulás keretén belül módunk volt gyűjteni a Beskid Sadecki néhány pontján.

A gyűjtés eredményének közlésére nem a gyűjtés befejezésének ténye, hanem a viszonylag jelentős fauna készítettségi bennünket.

A Kárpátokhoz tartozó, az alpi orogenézis során kialakult hegységet zömében kréta-úgharmadkori flis építí fel. E homokkő felszín lepusztulása során széles, enyhén ívelt oldalú hegyhátkák és tágas völgyek alakultak ki.

A hegység homokkő láncainak egyhangúságát csak a Pieninek csodálatos járakori mészkőszirtjei szakítják meg. A vizsgált terület két legjelentősebb folyója a Dunajec és a Poprád.

A csapadék évi átlagban 800 és 1000 mm közötti érték. Ennek jeletős része április és szeptember közötti időszakban esik. A júliusi középhőméréséklel 17 és 18, a

januári -5 és -4 C között van. Az éghajlati elemek értékei közül a hőmérséklet némi hasonlóságot mutat a magyarországi Északi-Középhegység legmagasabb régióiban tapasztalható értékekkel. Ki kell azonban emelni, hogy a Beskid Sadecki az Északi-Középhegységnél jóval csapadékosabb.

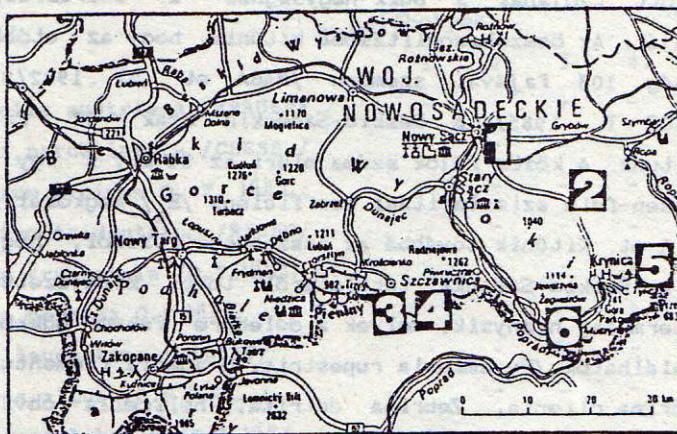
Amint az az 1. ábrán is látható, 6 helyen végeztünk gyűjtést, amely 77 fajt, összességében 3146 példányt eredményezett. A gyűjtött anyag DR. KOVÁCS GYULA, illetve a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteményében nyert elhelyezést.

Az 1. ábrán és a táblázaton számozással jelölt lelőhelyek a következők:

1. Nowy Sacz, Dunajec hordaléka a vasúti híd pillérjénél / 300 m a tengerszint felett/
2. Kamianna /Grybowtól D-re/, Kamianna-patak partja /550-580 m/
3. Szczawnica, Dunajec hordaléka / 450 m/
4. Szczawnica, Salamonowa Skatka, vizesnyős hegyoldal, sziklák /450 m/
5. Krynica, fürdőtelep, kőfal / 560 m/
6. Zegiestów /Muszyna-tól NY-ra/, Poprád hordaléka /450 m/

/A tengerszint feletti magasságokat a "Beskid Sadecki mapa turystyczna" 1988. évi kiadása alapján adtuk meg./

1. ábra. A gyűjtőterület térképe a lelőhelyek megjelölésével

Miőségi és mennyiségi szempontból is legszámottevőbb eredményt a Poprad hordalékának feldolgozása nyújtotta.

A patakok, folyók hordalékának vizsgálata az előforduló fajokról - az adott vízgyűjtő számunkra ismeretlen régióira vonatkozóan - viszonylag gyors információt szolgáltatnak. Ezért gyűjtöttük be a hordalékokat is, melyekről meg kell jegyezni, hogy rendkívül friss, jómeztartású egyedeket tartalmaztak. A lehordás, transzportálás régióját geomorfológiai viszonyok /torrens jelleg, vízfolyássűrűség/, áramlási relációk mellett a növényzet szűrő, akadályozó; uszadék formájában transzferens szerepe; és természetesen a csapadék évi eloszlása és nagysága is befolyásolja. Az előbbiekben felsorolt tényezők sokszínűsége eredményezte a gyűjtött fajok viszonylag nagy diverzitását.

A korábban említett klimatikus hasonlóság készítetted bennünket arra, hogy összehasonlítsuk a Beskid-Sadecki és az Északi-Középhegység legjobban kutatott tagjának a Bükk-hegységnek a szárazföldi faunáját. Az összehasonlításból kitűnik, hogy az utóbbi hegység 103 fajával szemben /BÁBA et. al.. 1982/83; DOMOKOS T. 1985/ a Beskid-Sadeckin csak 71 fajt találtunk. A közös fajok száma eléri az 59-et, s így a Sorensen-féle szimilaritási koefфиciens / E_s / megközelíti a 70 %-ot. Kitűnik továbbá az összehasonlításból, hogy: 1./ a Beskid-Sadecki területéről több, kifejezetten xerotherm faj hiányzik, melyek a délebbre fekvő Bükkben megtalálhatók /*Pyramidula rupestris*, *Granaria frumentum*, *Chondrina clienta*, *Zebrina detrita*, *helicella obvia*, *Monacha cartusiana*, *Cepaea vindobonensis*/; 2./ a gyűjtésre fordított idő rövidsége miatt a lengyelországi lelőhelyekről alig sikérült házatlan csigát kimutatni /a Bükkben 14 faj él/; 3./ csak a Beskid-Sadeckin előforduló fajok a következők: *Acicula parcellineata*, *Vertigo moulinesiana*^{*}, *Vertigo genesii*, *Macrogaster tumida*, *Bulgarica cana*, *Discus rotundatus*^{*}, *Vitreola trānssylvanica*, *Perforatella dibothrion*^{*}, *Perforatella umbrosa*, *Trichia plebeia*, *Trichia lubomirskii*^{*}, *Oxychilus cellarius* - *-gal jelzett fajok az Északi-Középhegység más területein megtalálhatók - PINTER et al. 1979. a. /

Táblázat. A Beskid Sadecki-n gyűjtött fajok jegyzéke és
példányszámbeli megoszlása a lelőhelyek szerint

Fajok	Lelőhelyek					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. <i>Bythinella austriaca</i> /FRAUENF./	-	-	+	-	-	+
2. <i>Acicula parcelineata</i> /CLESS./	-	-	-	-	-	+
3. <i>Carychium minimum</i> O. F. MÜLL.	-	-	-	-	-	+
4. <i>Carychium tridentatum</i> /RISSO/	-	-	-	-	-	+
5. <i>Lymnaea truncatula</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	-	-	+
6. <i>Lymnaea peregra</i> O.F.MÜLL.	-	-	-	+	-	+
7. <i>Anisus leucostoma</i> /MILLET/	-	-	-	-	-	+
8. <i>Gyraulus albus</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	-	-	+
9. <i>Cochlicopa lubrica</i> /O.F.MÜLL./	+	-	+	-	-	+
10. <i>Cochlicopa lubricella</i> /PORRO/	-	-	-	+	-	+
11. <i>Columella edentula</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	+
12. <i>Truncatellina cylindrica</i> /FER./	-	-	-	-	-	+
13. <i>Vertigo angustior</i> JEFFR.	-	-	-	-	-	+
14. <i>Vertigo pusilla</i> O.F.MÜLL.	-	-	-	-	-	+
15. <i>Vertigo antivertigo</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	+
16. <i>Vertigo substriata</i> JEFFR.	-	-	-	-	-	+
17. <i>Vertigo mouliniana</i> /DUPUY/	-	-	-	-	-	+
18. <i>Vertigo pygmaea</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	+
19. <i>Vertigo genesii</i> /GREDL./	-	-	-	-	-	+
20. <i>Orcula dolium</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	+
21. <i>Orcula doliolum</i> /BRUG./	-	-	-	-	-	+
22. <i>Pupilla muscorum</i> /L./	-	-	+	-	-	+
23. <i>Vallonia pulchella</i> /O.F. MÜLL./	-	-	+	-	-	+
24. <i>Vallonia costata</i> /O.F.MÜLL./	-	-	+	+	-	+
25. <i>Acanthinula aculeata</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	-	-	+
26. <i>Ena montana</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	+
27. <i>Ena obscura</i> /O.F.MÜLL./	-	-	+	-	-	+
28. <i>Succinea putris</i> /L./	-	+	+	+	+	+

	1	2	3	4	5	6	7
29. <i>Succinea oblonga</i> /DRAP./	-	+	-	-	-	-	+
30. <i>Oxyloma elegans</i> RISSO	-	-	-	-	-	-	+
31. <i>Cochlodina laminata</i> /MONT./	-	-	-	+	-	-	+
32. <i>Ruthenica filograna</i> /ROSSM./	-	-	-	-	-	-	+
33. <i>Macrogastera ventricosa</i> /DRAP./	-	-	-	+	-	-	+
34. <i>Macrogastera latestriata</i> /A.SCHM./	-	-	-	+	-	-	+
35. <i>Macrogastera tumida</i> /ROSSM./	-	+	-	-	-	-	+
36. <i>Clausilia dubia</i> DRAP.	-	-	-	+	-	-	+
37. <i>Clausilia pumila</i> C.PFR.	-	-	-	-	-	-	+
38. <i>Laciniaria plicata</i> /DRAP./	+	-	+	+	-	-	+
39. <i>Balea biplicata</i> /MONT./	+	+	+	-	-	-	+
40. <i>Vestia gulo</i> /E.A.BIELZ/	-	+	-	-	-	+	+
41. <i>Vestia turgida</i> /ROSSM./	-	-	-	-	-	-	+
42. <i>Bulgarica cana</i> /HELD/	+	-	-	-	-	-	+
43. <i>Cecilioides acicula</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	+	-	-	+
44. <i>Punctum pygmaeum</i> /DRAP./	-	-	-	-	-	-	+
45. <i>Discus ruderatus</i> /FÉR./	-	-	-	-	-	-	+
46. <i>Discus rotundatus</i> /O.F.MÜLL./	+	-	-	+	-	-	+
47. <i>Discus perspectivus</i> /MÜHLF./	-	-	-	-	-	-	+
48. <i>Vitrina pellucida</i> /O.F.MÜLL./	-	-	+	-	-	-	+
49. <i>Zonitoides nitidus</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	-	-	-	+
50. <i>Vitrea diaphana</i> /STUD./	-	+	-	+	-	-	+
51. <i>Vitrea transsylvania</i> /CLESS./	-	-	-	-	-	-	+
52. <i>Vitrea crystallina</i> /O.F.MÜLL./	-	-	-	-	-	-	+
53. <i>Vitrea contracta</i> /WEST./	-	-	-	-	-	-	+
54. <i>Aegopinella pura</i> /ALD./	-	-	-	+	-	-	+
55. <i>Aegopinella minor</i> /STAB./	-	-	-	+	-	-	+
56. <i>Nesovitrea hammonis</i> /STRÖM/	-	-	-	-	-	-	+
57. <i>Oxychilus cellarius</i> /O.F.MÜLL./	-	+	-	-	-	-	+
58. <i>Oxychilus orientalis</i> /CLESS./	-	-	-	-	-	-	+
59. <i>Oxychilus draparnaudi</i> /BECK/	+	-	+	-	-	-	+
60. <i>Limacidae</i> sp.	-	-	-	-	-	-	+

61. Euconulus fulvus /O.F.MÜLL./	-	-	+	-	-	-	+
62. Bradybaena fruticum /O.F.MÜLL./	-	-	+	+	-	-	+
63. Perforatella bidentata /GMEL./	-	+	+	-	-	-	+
64. Perforatella dibothrion /KIM./	-	-	-	-	-	-	+
65. Perforatella incarnata /C.F.MÜLL./	-	+	-	+	-	-	+
66. Perforatella vicina /ROSSM./	-	-	+	+	-	-	-
67. Perforatella umbrosa /C.PFR./	-	+	+	+	-	-	+
68. Perforatella rubiginosa /A.SCHM./	-	-	-	-	-	-	+
69. Trichia unidentata /DRAP./	-	+	-	+	-	-	+
70. Trichia hispida /L./	-	+	+	+	+	+	+
71. Trichia plebeia /DRAP./	-	-	-	-	-	-	+
72. Trichia lubomirskii /SLÓS./	+	-	-	+	-	-	+
73. Helicigona arbustorum /L./	-	-	+	-	-	-	+
74. Helicigona faustina /ROSSM./	-	+	-	+	-	-	+
75. Isognomostoma isognomostoma /SCHR./	-	+	-	+	-	-	+
76. Helix pomatia L.	-	-	-	-	-	-	+
77. Pisidium indet.	-	-	-	-	-	-	+

Összesen /faj/	7	14	18	23	3	76
Összesen /példány/	28	55	76	206	3	2778

IRODALOM

- ALEXANDROWICZ, S.W.(1988): Malacofauna of the Wawel Hill in Cracow. Zesz. Nauk. AGH, Folia Malakologica z. 2. 1112: 29-51. - BÁBA, K. - VARGA, A. - WAGNER, M. - ZSENI, L. (1982/83): Adatok a Bükk-hegységi szárazföldi csigafauna eloszlását befolyásoló biotikus tényezőkhöz - Daten zu den die Verbreitung der Landschnecken im Bükk-Gebirge beeinflussenden biotischen Faktoren, Soosiana: 10/11: 25-30. DOMOKOS, T. (1985): A Vertigo substriata /JEFFREYS 1833/ a Bükk-hegységben. Malakológiai Tájékozat, 5. 45-47. ERŐSS, Z. (1981): Vertigo substriata /JEFFREYS 1833/ a Börzsöny-hegységben. Soosiana 9: 47-48.

KERNEY, M.P. - CAMERON, R.A.D. - JUNGBLUTH, J.H. (1983): Die Landschnecken Nord- und Mitteleuropas. Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin 1-384 p. PINTÉR, L. - RICHNOVSZKY, Á. - S. SZIGETHY, A. (1979): A magyarországi recens Puhatestűek elterjedése. Soosiana /Suppl. I./ PINTÉR, L. - S. SZIGETHY, A. /1979.b./: Die Verbreitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen I. Soosiana, 7: 97-108. PINTÉR, L. - S. SZIGETHY, A. (1980): Die Verbreitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen II. Soosiana, 8: 65-80. SORENSEN, T. (1948): A method for establishing groups of equal amplitude in plant Sociology based on similarity of Species content and its application to analyses of the vegetation on Danish commons. Biol. Skr., 5: 1-34. VARGA, A. (1980): Adatok a Medves-hegység Puhatestű-faunájához. Soosiana, 8: 11-14.

Dr. DOMOKOS TAMÁS
Postfach 46.
5600 Békéscsaba
Hungary

Dr. KOVÁCS GYULA
Deák Str. 7.
5600 Békéscsaba
Hungary